



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sponsalia Et Matrimonium

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1726

§. III. De Effectibus Matrimonij, & mutua Obligatione Conjugum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75229)

311. sunt Sacramentum, ergo multo minùs infideles ad Fidem converti.

Neque obstat autoritas S. Thomæ allegata in contrarium; nam ut textum illum explicat Perez *l. cit. n. 7.* Doctor Angelicus ibi nomen Sacramenti non accepit strictè pro signo practico gratiæ sanctificantis, sed latè pro signo speculativo representante unionem Christi cum Ecclesia, quam significationem hoc Matrimonium, dum conjuges adhuc infideles sunt, solùm habitu habet, actu autem acquirit post susceptionem Baptismi. Ad Probationem ex Ratione omnimodam illam insolubilitatem, & vim significandi unionem Christi cum Ecclesia Matrimonium infidelium ad Fidem conversorum non consequitur ex eo, quòd illud

post Baptismum transeat in Sacramentum, sed ex duplici alia causa, quarum prima est; quia dissolutio Matrimonij infidelium solùm permiffa à DEO est favore Religionis Christianæ, quæ causa, utroque conjugè ad Fidem converso, cessat. Altera est Matrimonij consummatio, post quam nec ingressu Religionis, nec dispensatione Apostolica solvi potest. Ad *Cons.* Patet ex dictis *n. præc.* quòd ille solùm consensus constituere Sacramentum in Matrimonio possit, qui est traditio mutua corporum, & hujus traditionis acceptatio, atqui consensus ille virtualis inclusus in Baptismo, vel actualis subsequens, ut *ibidem* ostensum est, non est traditio talis, sed acceptatio tantùm traditionis jam antè factæ. ergo &c.

§. III.

De Effectibus Matrimonij, & mutua Obligatione Conjugum.

S U M M A R I U M.

312. 313. Effectus Matrimonij communes utriusque conjugi sunt primò Gratia sacramentalis.
314. Secundò Vinculum, & Fides Conjugalis.
315. Tertio Legitimitas prolis, & mutua rerum communio.
316. 317. Quæ sit obligatio conjugum ad cohabitandum?
318. 319. 320. 321. Ad alendos Liberos?
322. 323. Ad usum Matrimonij?
324. 325. 326. An reddi, & peti debitum possit ab eo, qui cum dubitaret de valore Matrimonij, illud tamen mala fide contraxit?
327. 328. Quid, si dubium superveniat post Matrimonium ab utroque bona fide contractum?
329. An eo casu, si post adhibitam diligentiam, adhuc maneat dubium, ita dubitans possit petere debitum?
330. Resolvitur Affirmativa.
331. Respondetur ad Argumenta opposita.
332. Quid dicendum, quando uterque conjugum dubitat de valore Matrimonij bona fide contracti?
333. An si in hoc casu unus ante adhibitam diligentiam illicitè petat debitum, alter teneatur reddere?
334. Quid si post adhibitam diligentiam adhuc maneat dubium?
335. Solvuntur Objectiones.
336. 337. Quid Juris, si post contractum bona fide Matrimonium, habeatur opinio probabilis de nullitate Matrimonij?
338. Quinam sint effectus singulares Matrimonij ex parte mariti?
339. Quæ sit obligatio uxoris erga maritum suum?
340. Quando virum mutantem domicilium non teneatur sequi?
341. An marito Illustri erga uxorem Illustram Jurisdicchio competat? Argumenta sententiæ negantis.
342. Fundamenta affirmatiæ sententiæ.
343. Respondetur ad Argumenta primæ.
344. Quam potestatem maritus habeat in Liberos suorum personas?
345. Et bona?
346. An solvatur per Nuptias filij?
347. Effectus Matrimonij uxori proprii sunt primò, ut participet dignitatem, & nobilitatem mariti?
348. Ubi de casu, quo illa nubit marito conditionis inferioris.
349. Secundò, ut participet pleraque ejusdem privilegia.
350. Tertio, ut acquirat idem cum eo domicilium, & forum.
351. Quarto, ut petere ab eo alimenta possit, nisi temere ab ipso discedat.
352. Vel dos promissa non sit numerata.
353. Vel maritus sit pauper.

Effectus Matrimonij sunt triplicis generis; nam aliqui communes sunt utrique Conjugi, alij Marito, alij Uxori proprii.

312. Q. Ueritur I. Quinam sint Effectus communes utrique Conjugi? R. Quinque maxime enumerantur. Inter hos Primus, & inter cæteros eminens est Gratia,

quam Matrimonium, ut Sacramentum est, confert conjugibus fidelibus, prout definit Sacra Synodus Trid. sess. 24. can. 1. de Sac. matr. Quem effectum, si conjuges per peccatum grave in hujus Sacramenti susceptione impederint, possunt eundem recuperare, si durante Matrimonio removeant obicem. Suar. D. 29. sect. 6. v. secundò hinc

infero. Conink de Sacram. in gen. q. 62. art. n. dub. 5. n. 76. Laym. l. 5. tr. 1. c. 7. n. 5. Pal. tr. 13. D. un. p. 9. n. 5. §. ob eandem. König hic n. 114. Ratio est; quia vivente altero conjuge, Sacramentum hoc iterari non potest, sed recipientem constituit in statu quasi immutabili: & propterea credendum non est voluisse Christum hoc Sacramentum fidei suscipientem privare illius effectu, sed potius præsumendum voluisse concedere, si ipse capacem sese reddiderit, & ante illius solutionem removerit obicem; quod fieri potest vel Contritione vel Attritione cum Sacramento Pœnitentiæ.

813 Dixi autem notanter, *Si ante solutionem Matrimonij removerit obicem*; quia si primùm, soluto per mortem alterutrius conjugio, impedimentum removeatur, nulla adest causa, ob quam affirmemus tunc concedi gratiam, quæ per obicem in susceptione ipsa Sacramenti impedita fuit: vel enim pars superflua in statu Viduitatis intendit persistere, & tunc gratiâ illâ, quæ per Sacramentum Matrimonij confertur, non indiget, cum illa detur ad sustinenda onera Matrimonij: vel alias nuptias cogitat, & tunc si rite disposita illas contrahat, Gratiam Sacramentalem in harum contractu recipiet.

814 2. Effectus communis est *Vinculum conjugale*, vi cuius obligantur ad individuum vitæ societatem, alter tamen in Matrimonio tantùm legitimo, aliter in Rato, & aliter in consummato. Nam Matrimonium legitimum etiam consummatum solvi potest, quando unus Conjugum convertitur ad Fidem, alter in infidelitate permanet, & cohabitare converso aut non vult, aut non sine injuria Creatoris. Ratum solvi Dispensatione Apostolica, & Professione Religiosa potest. Consummatum fidelium sola morte solubile est: de quo *infra Tit. 19. de Divort.*

3. *Fides Conjugalis*: quæ tria ab ipsis Conjugibus exigit. 1. Ut conjuge vivente, quantumvis diutissimè absit, cum alia persona matrimonium alter non contrahat, nec ullo modo sive in affectu, sive in effectu carnaliter commisceatur *c. in presentia 19. h. tit.* 2. Ut vir, & uxor sibi debitum reddant, 3. Ut ambo conjuges mutuò cohabitent, amorèmq; & amicitiam mutuam sibi exhibeant.

815 4. *Bonum Proles*: quod & ipsum tria continet. Primum est Legitimitas Proles; nam Proles, ex Matrimonio aut verè, aut putativè iusto suscepta, Legitima efficitur, & capax successionis in bona paterna, & materna, nisi sint Filij Morganatici: de quibus supra à n. 237. 2. Recta prolium educatio in probis moribus, vera Religione, pietate, & artibus: quæ stante Matrimonio principaliter incumbit Patri, tanquam familiæ capiti; hoc soluto, transit

ad Matrem *l. educatio 1. C. ubi pupill. educar. si, ut l. cit. dicitur, non vitricum eis induxerit.* 3. Alimentatio earundem: quæ præcipuè onerat Patrem *l. si quis 5. §. sed utrum 1. ff. de agnosc. & alend. liber.* in hujus defectum Ascendentes paternos tangit *l. cit. §. sed utrum, & §. utrum autem 2.* & his deficientibus denique ad Matrem, hæcque mortua ad Ascendentes maternos transit *l. cit. §. ergo & matrem 4. & l. non quemadmodum 8. ff. eod.*

5. *Mutua rerum, & bonorum communio*, non quoad proprietatem, sed promiscuum usum, siquidem Jure communi nec res mariti uxoris sunt, nec res uxoris (excepta dote) mariti *l. cum aliter 1. §. si vir 15. ff. de S. C. Silianian. l. hac lege 8. & l. fin. C. de pact. convent. & tot. tit. C. ne uxor pro marito &c.* Hæc satis certa: sed quia ampliores sui explicationem exigunt, idcirco ulterius.

Dub. 1. *Quæ sit obligatio conjugum ad cohabitandum?* 1. Conjuges tenentur simul habitare, non tantùm in eadem domo, sed etiam communi mensa, & thoro uti, saltem ut plurimùm *c. pervenit 1. & c. quoniam 2. de conjug. leprof.* Colligitur etiam ex illo *Gen. 2. Propter hoc relinquet homo patrem suam, & matrem suam, & adhaerebit uxori suæ &c. & confirmatur ex illo Matth. 5. Omnis, qui dimiserit uxorem &c.*

Excipitur 1. nisi uterque in separationem thori consentiat; nam cum consensu utriusque separatio ejusmodi fieri potest, quod indicat S. Paulus *1. Cor. 7. Nolite fraudare invicem, nisi fortè ex consensu ad tempus &c.* modò adest legitima causa, & absit periculum incontinentiæ in utroque conjuge.

Excipitur 2. si iusta causa subsit, ut si vir evocetur ad bellum à Principe, vel ob gubernandam, & regendam Provinciam abesse cogatur; tunc enim discedere maritus ab uxore etiam invita potest, & tandiù abesse, quamdiù negotiorum tractandorum, quorum causâ abest, ratio petit: & ratio est; quia tunc uxor non est rationabiliter invita.

Excipitur 3. Si brevè sit reversurus, ut si brevem peregrinationem instituire velit; nam & hanc instituire invitâ uxore potest, ex ratione paulò antea data, quia scilicet tali casu uxor non potest esse rationabiliter invita.

Extra hos casus non potest maritus ab uxore discedere: imò si etiam ex causa necessaria discedat, ita, ut diu non sit reversurus, tenebitur secum ducere uxorem, si sumptus necessarij ad secum ducendam uxorem suppetant, ut rectè Sanch. *l. 9. D. 4. n. 14. Pal. tr. 28. D. 3. p. 5. §. 1. n. 5.* apud quos plura de obligatione ad cohabitandum *D. 4. & §. 1. cit.*

Dubj

818 Dub. 2. Quæ sit obligatio utriusque conjugis ad alendos liberos? *¶* Ad alimentationem, ut n. 315. dixi, principaliter tenetur Pater, Mater in defectum duntaxat. Et hoc verum est. 1. Non tantum si Liberi triennium jam exceperint, sed etiam si recens in lucem hanc editi fuerint; imò si adhuc in utero delituerint *l. curator s. ff. de ventr. in possess. mittend.* quantumvis enim in *l. nec filium 9. C. de patr. potest.* Insinuari videatur, quòd ad alimenta primo triennio præstantia obligetur mater, id tamen, ut rectè *l. cit.* cum alijs explicat Lauterbach *tit. de agnosc. & alend. liber. §. 13.* solum intelligendum est de alimento lactis, non de cæteris, quæ statim pater subministrare tenetur *l. si competenti 3. C. eod. Coler. tr. de aliment. l. 1. c. 6. n. 4. Miller. ad Struv. Exercit. 25. th. 74. Magnif. P. Schmier p. 2. de matr. c. 3. n. 110. §. 111.*

819 2. Extenditur etiam ad filios naturales, & illegitimos, etiam Spurijs, ut patet ex *c. cum haberet 5. in fin. de eo, qui duxit &c.* à quo correctum est Jus Civile prohibens alimenta præstari Spurijs, sive ex damnato coitu natis. *Auth. ex complexu C. de incest. nupt. & Novell. 89. c. 15.* quam Juris Ecclesiastici dispositionem etiam in foro seculari servandam, allegatis præjudicijs, velut pro certo tradunt Gaill. *l. 2. obj. 88. n. 4. §. 12. Coler. l. 1. cit. c. 3. à num. 33. Lauterbach, l. cit. §. 16.* Ratio est; quia Juri naturali repugnare videtur, ut proles, quæ delictum non commisit, sit inferioris conditionis, quam brutum, atque à parentibus, à quibus accepit vitam, per subtractionem alimentorum vitâ denuo spoliatur.

820 3. Extenditur non tantum ad cibum, & potum, sed ad vestitum *l. verbo 43. ff. de V. S. habitationem l. legatis 6. ff. de aliment. vel cibar. legat. suppellectilem domesticam, & medicamenta. Coler. de aliment. l. 2. c. 1. n. 2. Miller. l. cit. thes. 77. in not. à Lit. A. & cætera, quibus tuendi, curandæve corporis nostri gratiâ utimur, ut loquitur Cajus *l. & cætera 44 ff. de V. S.* Imò etiam ad sumptus pro Studijs; nam licet Pater ad studia applicare filium, nisi conditio Status hoc exigat, & sumptus pro istis subministrare non teneatur, si tamen ad ea ipsum semel admovit, & is capacitati ingenij adjungat industriam, & profectum, impenfas (si ulterius istud possit) largiri deinceps compellitur. *Miller. l. cit.**

821 Cessat autem hæc obligatio alendi liberos in Parentibus casu duplici. *Primus est;* si filij aliunde sustentationem sufficientem habeant, aut per exercitium artis vel liberalis, vel mechanica, famularumve honestum acquirere illam possint; tunc enim, si spectata personæ, & status qualitate hoc possint, parentes alimenta ipsis subministrare non tenebuntur *l. si quis 5. §. sed si filius*

7. ff. de agnosc. & alend. liber. Alter casus est, si talem in parentes commiserunt ingratitude, ut exheredari valeant *l. si quis cit. §. idem Judex 11.* nam, ut *ibidem* notat Gothofred. *Lit. S.* ex quibus causis potest parens filium exheredare, ex iisdem potest eidem denegare alimenta, & dotem.

Dub. 3. Quæ sit obligatio Conjugum quoad usum Matrimonij, seu actum conjugalem? *¶* Uno petente, alter tenetur reddere; petere verò debitum per se neuter tenetur.

Pars 1. habetur ex *S. Paulo 1. Corinth. 7. v. 3.* ubi Apostolus, *Uxori,* inquit, *vir debitum reddat, similiter autem uxor viro.* Item *Gen. 2.* ubi dum DEUS ad primos nostros Parentes, *Crescite,* inquit, *& multiplicamini,* præcipit actum conjugalem. Estque obligatio hæc ex genere suo gravis, ita, ut mortaliter peccet Conjux debitum negans, si istud alter conjux serio, instantè, & rationabiliter petat, nec ulla interveniat causa legitimè excusans ab obligatione reddendi, ut communiter docent Theologi. *Ratio est;* quia conjux per ipsum Matrimonij contractum corporis sui dominium in ordine ad actum generationis in alterum transtulit. Ergo hic vi contractus, adeoque ex Justitia tenetur reddere debitum. *Et hinc sequitur,* actum conjugalem per se, & ex natura sua licitum, & honestum esse, ut habet Catholica Veritas contra quosdam Hæreticos, præsertim Manichæos, qui Matrimonium volebant esse malum. Convincitur sequela manifestè veritatis; nam DEUS, ut dictum est, præcepit actum conjugalem; actum autem ex se malum DEUS non potest præcipere. Ergo &c.

Pars altera ex eo ostenditur; quia nullus tenetur uti jure suo, quod per se ad salutem corporis, vel animæ non est necessarium, & quod per se tantum, & in suum jus illud habentis commodum introductum est, sed potest juri suo is renunciare *c. ad Apostolicam 16. de Regular.* tale jus est jus petendi debitum conjugium competens. Ergo &c. Addidi autem *per se;* quia per accidens, non quidem ex propria obligatione Justitiæ, sed ex Charitate conjux tenetur petere debitum, si ex signis colligat, aut credat alteri conjugi aliàs imminere periculum incontinentiæ, quod petendo possit avertere: hujusmodi autem petere est moraliter reddere. *Schamb. hic n. 175.*

Dub. 4. An reddi, & peti debitum possit ab eo, qui cum dubitaret de valore Matrimonij ob suspensionem latentis impedimenti, illud tamen mala fide contraxit? *Sotus in 4. dist. 27. q. 1. art. 3. v. alia verò, & dist. 37. q. un. art. 5. ad fin. v. dum verò conjugatus cum quibusdam alijs putat, eum nec posse petere, nec reddere debitum. Rationem dant;* quia possessio mala fide

fide incepta non suffragatur, & ita claudicat Matrimonium ex parte habentis malam fidem, ergo non potest petere debitum. Sed neque reddere potest; cum enim dubitet, an validum sit revera Matrimonium suum, reddendo debitum exponeret se fornicationis periculo.

225 Sed dicendum, hunc non posse debitum conjugale petere, posse tamen reddere alteri, qui bona fide contraxit. Ita Sylv. V. Matrimonium 4. q. 9. dist. 3. Henricus, l. 12. de matr. c. 6. n. 5. § 7. comment. Lit. S. Barth. à Ledesm. dub. 20. de Matr. concl. 1. Sanch. l. 2. de matr. D. 42. n. 2. Conink D. 34. de matr. dub. 10. n. 101. Laym. l. 1. tr. 1. c. 5. §. 3. n. 23. Pal. tr. 28. D. 3. p. 5. §. 9. n. 6. Pirh. hic n. 180. & probatur arg. c. significavit 2. de secund. nupt. ubi deciditur, conjugem, qui nondum de prioris sui conjugis obitu certus contraxit, non posse debitum petere, etsi hoc negare non possit postulanti, qui bona fide contraxit.

Partem 1. responsionis probat Argumentum in ratione dubitandi allatum; quia scilicet jus petendi debitum non acquiritur, nisi per contractum bona fide ininitum, & possessionem bonæ fidei, atqui talis conjugum, dum fide dubia contraxit, iniit contractum Matrimonium mala fide, ergo per eum contractum non acquisivit jus petendi debitum.

226 Pars 2. offenditur; quia alter ratione contractus bona fide initi est possessor bonæ fidei, adeoque habet jus petendi, & utendi re, quam bona fide putat esse suam. Igitur jure suo spoliari non debet ob malam fidem alterius, quamdiu non constat nullum esse Matrimonium. Spoliaretur autem jure suo, si negaretur illi debitum, Ergo &c.

Ad Argumentum in contrarium allatum dico, eam fornicationem, si fortè Matrimonium sit nullum, solum esse materialem: major autem est obligatio non irrogandi certam injuriam alteri conjugi, quam vitandi periculum materialis fornicationis, quod dubitans evitare nequit, nisi cum injuria alterius.

227 Dub. 5. An reddi, & peti debitum possit, si post Matrimonium bona fide conjugis utriusque contractum, uni superveniat dubium de valore illius? Plerique DD. in hoc conveniunt 1. quod teneatur reddere debitum alteri conjugi non dubitanti: & probatur hoc eo modo, quo pars secunda responsionis ad Dubium præcedens; quia scilicet propter dubium, vel etiam probabiles, non tamen certas rationes non potest alter privari possessione Juris sui justè acquisita; ad hoc enim requiritur, ut aliquis sit certus rem non esse possidentis.

2. Consentiant in id omnes, non posse petere, antequam adhibuerit sufficien-

tem diligentiam ad veritatem cognoscendam: quia generaliter, quando quis dubitat, an res sit sua, quamvis eam retinere possit, non tamen potest eam uti, donec veritatem inquirat; frustra enim inquireret, si non teneretur eam domino conservare. Ergo similiter in nostro casu non potest conjugum dubitans debitum petere, quod est uti Matrimonio, & actus dominij, etsi possit reddere, quod est solum pati actum dominij alterius, qui cum sit bonæ fidei possessor, non potest eo injustè privari.

Difficultas est, an si adhibitâ diligentia, adhuc maneat dubium, ita dubitans debitum possit petere? Videtur non posse petere. 1. Quia si cum tali dubio conjugum dubitans petat debitum, periculum est fornicationis, cum periculum sit, an non sit invalidum Matrimonium. 2. Ante adhibitam diligentiam illicitum est petere debitum conjugum dubitanti. Ergo etiam si post adhibitam diligentiam dubium illud remaneat. 3. c. inquisitioni 44. de sent. Excomm. dicitur, si conscientia pulset animum ex credulitate probabili, & discreta, quamvis non evidenti, & manifesta; debitum quidem reddi posse, sed postulari non debere.

Sed respondendum est affirmativè. Ita Sot. l. 4. de Just. q. 5. art. ult. ad fin. & in 4. dist. 27. q. 1. art. 3. v. inò varò, & dist. 37. q. un. art. 5. ad fin. v. dum verò conjugatus, Henricus, l. 12. de Matr. c. 6. n. 5. § 7. Sanch. l. 2. de Matr. D. 41. n. 46. § 47. Conink D. 34. de Matr. dub. 10. n. 105. Pal. tr. 28. D. 3. p. 5. §. 9. n. 6. in fin. Pirh. hic n. 181. Ratio est; quia generaliter loquendo bonæ fidei possessor, si dubitet rem esse alienam, & post sufficiens examen nequeat dubium deponere, potest non tantum rem detinere, sed etiam illam uti, vel eam alienare; cum enim tali justè concedatur possessio, etiam concedi debent, quæ illam subsequi solent. Igitur etiam conjugum dubius, si præmissò examine adhuc dubius maneat de valore Matrimonij, potest uti Matrimonio petendo, & reddendo debitum. Conf. quia iniquum videretur aliquem propter dubium superveniens, quod post adhibitam diligentiam deponere nequit, perdere jus legitime acquisitum. Atqui ante hoc dubium conjugum bona fide contrahens habuit jus petendi debitum. Igitur non obstante tali dubio superveniente, quod bonam fidem in possessore non tollit, nec interrupt, illud jus retinebit.

Neque resolutionem istam evertunt Argumenta n. 329. allata. Ad 1. eo casu non est periculum fornicationis formalis, vel peccaminosæ; quia stante hoc dubio speculativo de valore Matrimonij, potest simul consistere judicium practicum, quo prudenter judicatur, licitum esse hic & nunc usum juris conjugalis justè acquisiti: quod formari potest ex communi Regula, quia

quia in dubio melior est conditio possidentis, & in dubio nemo privandus est jure semel legitime acquisito. *Ad 2.* quod ante adhibitam diligentiam conjux dubitans non possit petere debitum, causa non est tantum, quod adsit dubium speculativum de valore Matrimonij, sed quia nondum est adhibita debita diligentia ad illud deponendum. Igitur quando post adhibitam debitam diligentiam dubium adhuc manet, illud impedire non amplius potest petitionem debiti, cum in hoc obligationi suæ dubitans jam satisfecerit, qui solum tenetur inquirere, quod ante ejusmodi inquisitionem formare prudens judicium nequeat, an usus conjugij ipsi licitus sit, vel illicitus. *Ad 3.* in c. cit. vel tantum agitur de conjuge, qui ab initio mala fide contraxit Matrimonium, quia scilicet dubitabat, vel dubitare debebat de ejus valore, ac proinde nunquam fuit bonæ fidei possessor; vel locus ille intelligendus est de dubitante, qui diligentiam sufficientem inquirendæ veritatis non adhibuit, adeoque interim jure suo uti non potuit.

Dub. 6. Quid dicendum, quando uterque conjux dubitat de valore Matrimonij bona fide contracti? *Certum est* hoc casu neutrum posse petere ante præmissum examen debitum juxta dicta n. 328. Post examen sufficiens adhibutum, si adhuc persistat dubium, juxta resolutionem n. 330. datam petere uterque potest.

An verò, si in hoc casu unus ante adhibitum examen sufficiens illicitè petat debitum, alter teneatur reddere, difficultas est. *Affirmant* Cordub. *summ.* q. 45. p. 3. fol. 113. *Henriq. l. 12. de Matr. c. 6. n. 5. comment. lib. T. Barth. à Ledesm. dub. 20. de Matr. concl. 1. Petr. de Ledesm. de Matr. q. 45. art. 1. ad fin. §. ad hoc dubium respondetur. Fundantur 1.* quia in dubio melior est conditio possidentis, uterque autem in hoc dubio possidet. *2.* Quia non obstat, quod illicitè petat; nam etiam illicitè petit conjux ligatus Voto simplici Castitatis, & tamen alter ita petenti tenetur reddere debitum.

Sed dicendum non teneri, nec posse in casu dato petenti reddere debitum, quando novit petentem esse dubium de valore Matrimonij, & nondum adhibitam diligentiam ad debiura illud vincendum. Ita *Sanch. l. 2. de Matr. D. 41. n. 55. Pirh. bic n. 183. Ratio est;* quia diligentiam sufficientem non præmissam, possessio in dubio non confert jus utendi re. Ergo conjux tunc petens petit id, ad quod nullum jus habet, & ad quod possessio non suffragatur. Atqui si petens jus nullum habet, alter nequit reddere, si etiam ipse dubitat; tota enim ratio, ob quam tenetur & potest reddere, est, ne alter jure quæsito privetur, quod in tali casu non fit.

R. P. Schmalzgrueber L. IV.

Dixi diligentiam sufficientem non præmissam; quia hac adhibita uterque potest reddere, cum post sufficientem inquisitionem possessio conferat jus ad omnem usum. *Addidi, si etiam aliter dubitet, non teneri, nec posse reddere petenti;* quia exponeret se, & compartem periculo peccandi, & fornicationis non tantum materialis, sed formalis, cum talem redditionem jus nullum petentis legitimet. Aliud est, si unus duntaxat dubitet, & petat à non dubitante ante præmissum examen debitum; nam tali casu, etsi conjux non dubitans, conficius dubij alterius, possit negare debitum (quia petens jus ad petendum tali casu non habet) potest tamen reddere, ut notat *Sanch. l. cit. n. 56.* Rationem dat; quia cum ipse sit in possessione pacifica, nec dubitet de Matrimonij valore, nec teneatur credere alteri asserenti, nedum dubitanti, potest uti plenè sua possessione petendo, & reddendo.

Ad 1. Arg. n. 332. propositum dico; in casu præsentis dubij meliorem esse conditionem possidentis, ne uxore spoliatur, non verò ut habeat jus usûs Matrimonij; nam hoc jus dubium superveniens impedit, & suspendit, usque dum adhibita sit debita diligentia ad veritatem assequendam. *Ad 2.* nego paritatem: quia ligatus Voto simplici Castitatis habet jus verum ad petendum debitum, quamvis impeditum Religionem Voti; & hinc quando petit, licet contra Religionem peccet, tamen verè sibi debitum petit. At qui dubitat, an Matrimonium suum validum sit, caret jure petendi, & possessionis suffragio, donec impendat diligentiam.

Dub. 7. Quid Juris, si quis post Matrimonium bona fide contractum utrinque habeat opiniones probabiles & de valore Matrimonij, & de nullitate illius? *R.* In tali casu potest reddere, & petere debitum; quia licet amplecti opinionem probabilem valoris Matrimonij. Ita *Petr. de Ledesm. de Matr. q. 45. art. 1. ad fin. in solut. ad ult.* *Sanch. l. 2. de Matr. D. 44. n. 4. Pirh. bic n. 183. fin.* Imò, ut idem *Sanch. l. cit.* notat, id potest, etsi probabilius crederet non valere Matrimonium, modò habeat opinionem verè probabilem de valore ejusdem. Ratio est; quia potest se conformare opinioni probabili, etiam probabiliore relicta.

Aliud esset, si adesset credulitas de nullitate, & contra hanc non militaret aliud judicium probabile; nam tali casu, etiam post adhibitam diligentiam, si opinio de nullitate deponi non potest, ita opinans petere debitum nequit: in quo distinguitur opinans à dubitante; dubitanti enim post diligens examen suffragatur possessio, non verò habenti assensum opinativum. *Sanch. l. cit. n. 2.* Reddere tamen debitum altero

K

pe-

petente debet, prout patet ex c. *inquisitioni* 44. de sen. Excomm. ibi, si habeat conscientiam ex credulitate probabili, & discreta, quamvis non evidenti, & manifesta, reddere debet. Ratio est; quia ut possim alium sua possessione spoliare, oportet me esse certum rem non esse suam. Est autem in hoc casu aliter non dubitans, sed credens Matrimonium esse validum, in possessione legitima Matrimonij. Ergo &c.

338 Quæritur 2. Quinam sint effectus singulares Matrimonij ex parte Mariti? R. Inter hos præcipue eminent duo, scilicet Potestas Maritalis, & Patria. Illa se ad uxorem extendit, quam viro, tanquam capiti, in ordine ad gubernationem, & administrationem domesticam subjicit juxta ordinationem Divinam Gen. 3. v. 16. Ephes. 5. v. 22. & 1. Corinth. 11. Ista circa Liberos occupatur, vi cuius Maritus personas illorum regere, actiones ipsorum in bonum familiæ dirigere, & res eorum (servata Peculiorum distinctione) ad utilitatem propriam applicare conceditur, per ea, quæ congerunt Inerpp. ad tit. Inst. de patr. potest.

339 Dub. 1. Quæ sit obligatio uxoris erga maritum suum? R. 1. Non potest uxor à viro discedere, etiam peregrinandi causâ ad locum sacrum, sine viri consensu, & extra necessitatis casum. Sanch. l. 9. de Matr. D. 4. n. 15. 2. Tenetur in ijs, quæ ad familiæ convenientem administrationem pertinent, obedire præceptis mariti. Laym. l. 5. tr. 10. p. 3. c. 2. n. 1. Et hinc etiam marito permittum est uxorem, si immorigera, & refractaria sit, castigare, moderatè tamen; quia non ancilla, sed conjux est, & adiutrix domesticæ administrationis. Laym. l. cit. 3. Si vir domicilium mutet, tenetur eundem sequi uxor can. unaqueque 3. caus. 13. q. 2. ibi, Unaqueque mulier sequatur virum suum, sive in vita, sive in morte. In quo dispar est ratio viri, & mulieris; nam vir non tenetur sequi uxorem, nisi hæc ob casum necessarium cogatur domicilium mutare, cum tamen ipse pro libitu suo sibi domicilium eligere possit, & uxorem cogere regulariter loquendo, ut illum sequatur. Sanch. l. 1. de Matr. D. 41. n. 16. Schambog. hic n. 172. König ibid. n. 115.

340 Dixi Regulariter; nam plures sunt casus, in quibus neque mulier tenetur sequi virum mutantem domicilium, prout videre est apud Sanch. D. 41. cit. Pirh. hic n. 174. Schambog. n. 172. Talis est 1. si in Pactis Matrimonialibus certus locus habitationi sit destinatus; tunc enim uxor virum ab eo loco discedentem sequi non tenetur, nisi nova causa discedendi superveniat antè non prævisa, ob quam vir necessariò debeat proficisci aliò: de quo dictum est supra à n. 120. 2. Si sine gravi detrimento corporis, vel animæ virum sequi non

possit; quia urgentius est præceptum abstinendi à peccatis, vitamque tuendi. 3. Si vir hinc inde vagetur, & uxor nescivit, quòd ille consuetudinem vagandi habeat: secus, si scivit; nam si nihilominus ei nupsit, tacitè ad eum sequendum se obligavit. 4. Si vir peregrinationem longam, etiam pietatis causâ, instituere vellet, & commodè eum uxor sequi non posset. 5. ut Bald. in l. si cum dotem. §. si maritus. n. 1. ff. solut. Matr. cum alijs putat, quando vir ob delictum in exilium mittitur à domicilio. Sed probabilius alij apud Sanch. l. cit. n. 13. docent eam teneri, ut virum sequatur in exilium; quia sequi debet infortunium viri l. si cum dotem cit. §. fin autem. Neque hoc est puniri uxorem ob viri delictum, sed poena imponitur viro, & quia uxor Jure Divino tenetur eum sequi, ex causa necessaria, & inevitabili aliò migrantem, per accidens id infortunium patietur uxor.

Dub. 2. An Marito Illustri erga Uxorem Illustrem Jurisdictione competat, ita, ut eam tam in Civilibus, quam in Criminalibus judicare possit? Negat Myler. ab Ehrenbach. Gamol. Person. Illustr. c. 7. n. 22. ullam Jurisdictionem marito hoc casu in uxorem competere; eò, quòd uxor mariti sit focia l. nuptie 1. ff. de rit. nupt. l. adversus 4. C. de crim. expilat. hered. & si maritus sit Princeps, ac Status Imperij, etiam ipsa immediata persona Imperij esse putetur. Decian. Conf. 222. n. 3. Cravett. conf. 829. n. 5. adeoque par sit marito. Atqui par in parem Imperium, aut Jurisdictionem non habet per l. nam Magistratus 4. ff. de recept. qui arbitr. igitur fieri non poterit, ut maritus eumperet, tanquam subditæ, & in eam Jurisdictionem exerceat; & hinc siquis uxori Illustri litem movere velit, vel Austregas, vel Cameram Imperialem pro causa qualitate adire tenebitur. Lymnæus de Jur. Publ. l. 9. c. 5. n. 60. Gaill. l. 1. obs. 1. n. 17. & seqq.

In contrarium inclinat Stryk Us. mod. Pandect. tit. de Jurisd. §. 29. Vitriar. Inst. Jur. Publ. l. 3. tit. 17. §. 10. Schüz Coll. Jur. pub. vol. 1. D. 3. th. 32. quorum sententiam theoreticè veram existimat König hic n. 117. & veram, licet priorem in judicando sequendam putet. 1. Quia ex vulgato quilibet Princeps in suo Territorio tantum potest, quantum Imperator in Imperio, nisi quid nominatim inveniatur exceptum. Gaill. l. 1. de Pac. publ. c. 6. n. 10. Augusta autem Imperatori subdita est arg. l. Princeps 31. ff. de LL. adeoque etiam coram Imperatore conveniri potest. Lymnæus ad Bull. Aur. c. 5. §. 3. obs. 4. n. 2. igitur etiam uxor Principis, aut Status Imperij se à Jurisdictione mariti sui nequit eximere. 2. Quia uxor Illustris per nuptias transeundo in territorium mariti sui ibi constituit domicilium. Sed hoc ipso, quòd aliquis

aliquis in territorio alicujus domicilium sibi constituit, Domini territorialis propriè fit subditus, ut docet ipsemet Myler ab Ehrenbach de Princip. & Stat. Imp. c. 38. n. 7. quod etiam in Principibus, & Statibus Imperij obtinere afferunt non pauci apud Tileman de Benign. Decis. Camer. Synt. 2. dec. 7. vol. 10. licet alij negent apud Ziegl. de aur. prax. Calvoli S. Landsassijn. 24. & seqq. 3. Debitor fortitur forum in loco Contractus, & delinquens in loco delicti per dicta Libr. 2. Tit. 2. à n. 30. & à n. 39. ergo etiam uxor fortitur forum sub Jurisdictione mariti, si in ejus territorio contrahat, vel delinquat: cujus reiplura exempla enumerat P. Otto Aicher Histor. quart. Monarch. l. 5. c. 3. q. 2.

341 Neque obstant allegata in contrarium. Ad 1. uxor tantum Socia est domesticæ curæ, non verò Imperij, & Jurisdictionis maritalis. Vitriarius S. 10. cit. Ad 2. uxor immediata persona est, ut maritus, extra potestatem, & territorium mariti, conceditur: intra illud, negatur; nisi hoc ipsi maritus gratiose concesserit. Ad 3. Regula illa, quod par in parem Jurisdictionem non habeat, limitari debet, nisi alter alterius se Jurisdictioni subjecerit, quod in casu præsentis femina nubendo existimatur fecisse.

344 Dub. 3. Quam potestatem Maritus habeat in Liberorum suorum personas, & bona? w. Quoad personas olim Patria potestas in Liberos tanta fuit, quanta dominorum in Servos, h. e. jus vitæ, & necis l. in suis 11. fin. ff. de Liber. & posthum. l. fin. C. de patr. potest. Sed hoc jus successu temporis limitatum est, & relicta patri solum facultas terminandi controversias domesticas, & liberos, si parere liberè non velint, castigand. l. si filius 3. & l. seq. C. eod. König hic n. 117. §. patria potestas.

345 Eodem modo restricta etiam est Parentum potestas in bona Liberorum, quæ olim tam ampla fuit, ut quidquid ad Liberos perveniret, hoc parentibus suis ad instar servorum acquirerent. Nam sequentibus temporibus Peculiorum distinctio introducta est, & sancitum, ut Pater vi Patria potestatis in Peculio profectitio plenum dominium, in Adventitio Regulari solum Usumfructum obtineat, in Adventitio Regulari solum Usumfructum ordinario, & à fortiori in Castrensi, vel quasi Castrensi omne jus filij, nec quicquam in ijs competat Patri S. igitur 1. Inst. per quas person. cuiq. acquir. l. cum oportet 6. C. de bon. quæ liber. Novell. 117. c. 1. König n. 117. cit. §. eod.

346 Porrò potestas Patria non obinde solvitur de Jure communi, esto, liberi ad nuptias convolent, prout aperte patet ex S. fin. Inst. de patr. potest. l. injuria 1. §. fin. ff. de injur. De Jure communi, inquam; nam variarum Nationum consuetudine obtinuit, ut si liberi conjugati separatam habeant Oeconomi-

R. P. Schmalzgrueber L. IV.

miam, patria potestas solvatur. Stryk. ad ff. tit. de Adoption. §. 22. & seq. quod tamen non ubique obtinet, prout testatur Lauterbach. ad ff. tit. de Rit. nupt. §. 82. & hinc ibi locus erit dispositioni Juris communis.

Quæritur 3. Qui sint effectus Matrimonij uxori proprij? w. Tres sunt præcipuè.

1. Quod participet dignitatem, & nobilitatem mariti. De Dignitate perspicuus occurrit textus l. femina 8. ff. de Senator. & l. mulieres 13. C. de Dignit. & ideo si Princeps, aut Comes Imperij ducat inferioris conditionis uxorem, statim dignitatis suæ radios in hanc derivat, ut Princeps, Ducissa, vel Comitissa salutari debeat, nisi fortè Matrimonium sit inæquale, seu ad Morganaticam contractum: de quo supra a n. 237. Stryk. ad ff. de Senator. §. 6. Magnif. P. Schmier p. 2. de Matr. c. 3. n. 18. De Nobilitate, quod à Marito transferatur in uxorem, post Tiraquellum, Befoldum, Hooping, & alios cum communi docet idem Stryk §. 7. & meritò; nam l. mulieres cit. hoc expressè statuitur ibi, Genere nobilitatus. Hæc tamen nobilitas à Marito illustri in Matrem plebejam ita transfusa, eam vim non habet, ut ex ea descendentes Canonicatum capaces fiant in Ecclesijs Cathedralibus, & alijs, in quibus nobilitas utriusque parentis, & avorum requiritur. Magnif. P. Schmier l. cit. n. 28.

An autem vice versa, si femina nubat marito conditionis inferioris, pristinam suam dignitatem, & prærogativas amittat, & mariti dignitate, honorè que esse contenta debeat, dubitari potest? Et videtur respondendum affirmativè; quia vulgato asserto priorum statum, & conditionem amittere dicitur per l. femina 8. ff. de Senator l. cum tu 10. C. de Nupt. Sed cum Stryk l. cit. §. 9. distinguendum est inter prærogativas connatas, qualis est nobilitas, ac illustris conditio, quam femina talis accepit ex sanguine; & inter participatas, quas accepit ex officio patris, quia hic v. g. fuit Consul, Consiliarius, aut Minister Principis. Has posteriores, dum nuptias cum marito sortis diverse pangit, amittit; quia per nuptias à familia patris egreditur, nec paternorum jurium particeps remanet, sed mariti sortem consequitur l. cum tu cit. Priores, quia sanguini, quem femina per Matrimonium non exuit, coherere videntur, retinet l. cum tu cit. & l. ff. ut 1. C. de dignit. & sic passim obtinuit praxis, quæ videmus filiam Regis, Ducis, Principis, Comitissæ, Baronis &c. etiam post nuptias cum inferiori marito contractas, titulo tamen, quem antecesserit ex natalium splendore accepit, adhuc condecorari. Cassanæus in Catalog. Glor. Munl. p. 2. Consid. 40. Springsfeld de Appanag. c. 3. n. 130. Myler ab Ehrenbach Gamolog. Person. illustr. c. 5. §. 28. König hic n. 119. Magnif. P. Schmier c. 3. cit. n. 28.

K 2

2. Effo-

2. Effectus proprius Uxori est, quòd pleraque viri, veluti fori, sessionis, immunitatis &c. privilegia participet prout patet ex l. fin. C. de injur. l. medicos 6. & l. fin. C. de professor. & Medic. Et hinc 1. si Maritus sit Princeps, aut Status Imperij, etiam Uxor ex mediata sit immediata persona Imperij, saltem extra territorium mariti arg. l. ne ad diversa 4. C. de Silentiar. & Decur. l. cum quedam 19. ff. de Jurisdic. 2. Quando vult condere Testamentum, non tenetur adhibere omnes solennitates à Jure Civili præscriptas, sed satis est, si observet ea, quæ requiruntur de Jure gentium arg. l. Princeps 31. ff. de LL. 3. Potest Uxori Illustri testamentum, tanquam Principi oblatum, insinuari arg. l. omnium 19. C. de Testam. Tabor de Testam. Princip. oblat. c. 6. n. 11. 4. Donatio, ab ipsa facta, et si 500. solidos excedat, insinuatione non indiget, ac si ipse Princeps maritus donasset l. sancimus 34. §. exceptis. C. de Donat. 5. Quod donat ipsa alicui ex Gynæceo suo, aut alteri, induit naturam Castrensis peculij, ita, ut pater donataria, vel donatarij in re donata usum fructum non possit prætere l. cum multa 7. C. de bonis, quæ liberis &c. 6. Ministri uxoris Principis idem privilegium habent, quod Ministri mariti Principis arg. l. cubicularios 3. C. de Præposit. sacr. cubic. 7. Ipsius bona æquè, ac bona Principis mariti, immunitate à vectigalibus gaudent arg. l. locatio 9. §. fin. ff. de Publican. & vectigal. 8. etiam in Augustam crimen lætæ Majestatis committitur arg. l. quisquis 5. C. ad Leg. Jul. Majest.

3. Effectus proprius ex parte uxoris est, quod acquirat domicilium mariti l. cum quedam 19. ff. de Jurisd. l. fin. §. item rescripserunt 3. ff. ad municipal. l. mulieres 13. C. de dignit. & forum cum eo commune habeat l. mulieres cit. adeo, ut dotem non, ubi Pacta dotalia confecta sunt, sed ubi maritus domicilium habuit, repetere debeat l. exigere 65. & ibi Gloss. ff. de Judic. Et retinet hoc mariti sui forum, domicilium, dignitatem, & prærogativas mulier, etiam marito mortuo, quamdiu manet vidua per l. mulieres cit. & l. fin. C. de incol. quia dum amoribus conjugalibus iteratò se non implicat, mariti prædefuncti prærogativis digna reputatur. At quamprimum alteri nubit, has amittit, ac posterioris mariti fortunam sequitur l. mulieres cit. & Novell. 22. c. 36. nisi speciali indulto Principis impetraverit retentionem veterum Jurium l. fin. pr. ff. de Senator. Stryk. ad eund. tit. §. 8.

4. Idem potest Effectus quartus, scilicet Jus alimentorum, quæ ipsi, & familiæ subministrare maritus debet; nam ideo etiam Dotis fructus accipit l. dotis 7 ff. de Jur. dot. & l. pro oneribus 20. C. eod.

Excipitur 1. Si uxor sine culpa viri,

& absque causa necessaria à marito discedat: tunc enim, quamvis dotem ab ea maritus acceperit, ad eam alendam non obligatur; quia uxor debet esse in obsequio viri can. hec imago 13. caus. 33. q. 5. ac proinde, si non velit præstare obsequium debitum, non recipiet alimenta aliàs sibi debita; qui enim non facit, quod debet, non recipit, quod oportet arg. l. si eà 3. C. de condit. infert. Covar. p. 2. de Sponsal. c. 7. §. 5. n. 2. Sanch. l. 9. de Matr. D. 4. n. 20. Laym. l. 5. tr. 10. p. 3. c. 2. n. 2. Pal. tr. 28. D. 3. p. 5 §. 2. n. 3. Dixi si sine culpa viri, & absque causa necessaria; nam si ob viri favitiam, aut aliam culpam discesserit; vel si coacta sit recedere ob viri furorem, aut morbum contagiosum; vel etiam ob proprium delictum in exilium acta sit, ali a viro debet, ut l. cit. notant Sanch. n. 21. & seqq. Laym. Pal. &c.

Excipitur 2. Si dos promissa, vel pars promissæ dotis soluta non fuerit, sive de 352 inde promissa fuerit ab uxore, ejusque parentibus, sive ab alio quocunque extraneo; quia maritus, de dote conveniens pro alimentis uxori præstandis, tacitè intendit nullam obligationem alimentorum subire, dote non soluta, Sanch. l. 9. de Matr. D. 5. n. 2. Pal. tr. 28. D. 3. p. 5. §. 2. n. 5. Est tamen, ut DD. cit. notant, differentia facienda inter casum, quo dos promissa est ab uxore, vel ejus patre, & inter casum, quo promissa est ab extraneo; nam si ab extraneo promissa est, eà non soluta nullam maritus obligationem habet alendi uxorem, tamen si promittens dotem ob impotentiam eam non solvat. At si ab uxore, ejusque patre promissa sit, & hi ex impotentia non solverint, modò tempore promissionis eam impotentiam non agnovissent, tenetur maritus uxori alimenta præstare, ac si dotem recepisset; quia censenda est eo casu Dos perire fortuitò, siquidem absque culpa uxoris, vel parentis non solvitur, quique conveniri nequeunt pro dote solvenda, ultra, quam facere possunt.

Excipitur 3. Si maritus sit inops, & uxor dives; nam eo casu uxor viro alimenta præstare debet l. si cum dotem 22. §. si maritus 7. fin. ff. solut. Matr. Sanch. D. 5. cit. n. 9. Pal. p. 2. cit. n. 4. Schamb. bic n. 173. Rationem dat Sanch. l. cit. quòd dum mulier dives absque dotis promissione ducitur, videtur tacitè actum de Dote constituenda; igitur dum dotem tacitè promissam non solvit, à marito petere alimenta non potest, sed potius ab ipsa maritus, utpote cum eum in finem constituatur Dos, ut alere uxorem, & familiam, aliàque matrimonij onera supportare possit. Quando autem non ipsa mulier, sed ejus pater dives esset, dotemque constituere nolle, teneretur maritus, qui nihil de dote pactus est, ipsam alere, liberumque illi esset à patre dotem petere. Molin. tr. 2. de J. & J. D. 425. n. 4.